

Na svjetla pozornice iz cirkuskih arena

BOKS SE U HRVATSKOJ RAZVIJAO POSLIJE I. SVJETSKOG RATA ZAHVALJUJUĆI MANJEM BROJU ENTUZIJASTA PA SU I REZULTATI BILI VEOMA SKROMNI. PRVO NATJECANJE PROFESIONALNIH BOKSAČA ODRŽANO JE U ZAGREBU U VRTU RESTAURACIJE KOLA, 31. KOLOVOZA 1919. GODINE. STANKO KLIČEK POBIJEDIO JE TEDA FRANeka, NOKAUTOM U 14. RUNDI

Piše **Zvonko Bušić**

Početkom XX. stoljeća, prednjak Dragutin Šulce (1873. - 1945.) podučavao je članove Hrvatskog sokola u Zagrebu - francuskom boksu. Tu je vještinu naučio od Jindricha Vaničeka na stručnim sokolskim tečajevima u Pragu. U francuskom boksu je bilo dopušteno udaranje nogama, a natjecanje je bilo imaginarna borba, zapravo prikaz tehnike napada i obrane. Francuski boks se vježbao i u dvorani Hrvatskog sokola u Splitu. Propagirao ga je Simo Vučić - Đaković (1879. - 1939.), koji ga je također upoznao u Pragu, gdje je položio ispit za učitelja gimnastike i mačevanja.

Prvi hrvatski boksači

Tijekom 1905. godine održani su u Zagrebu prvi boksački mečevi u sklopu cirkuskih predstava. U tim nadmetanjima sudjelovali su i Zagrepčani. Prije i za I. svjetskog rata, mnogi hrvatski mladići su izbjegli u Englesku, Francusku, Australiju, Kanadu, SAD i Novi Zeland. Neki su ondje upoznali boks, koji su po povratku u domovinu oduševljeno propagirali. To su bili Milan Höffer, Juraj Modrić, Dušan Poluga, Vinko Jakaša i drugi. Milan Höffer, rođen u okolici Đakova, još je kao dječak otišao u SAD. Za I. svjetskog rata borio se u sastavu kanadskih snaga u Europi, a na raznim je vojnim natjecanjima pobjeđivao u boksu. Na sportskim igrama savezničke vojske u Parizu, tzv. Peršingovim igrama 1919. godine, Höffer je pobijedio u velter kategoriji. Vinko Jakaša i Jure Modrić u inozemstvu su boksalici kao profesionalci.

Ekipa ŽGŠD Makabi 1934. godine (slijeva): Pollak, Stenberger, Hirtensbein, Ružić, Gotesmann i Jungwirt

Boksački meč na igralištu u Maksimiru priredjen povodom 20-godišnjice HAŠK-a 1923. godine

Prvi profesionalni meč

Kao šport, boks se u Hrvatskoj razvijao poslije I. svjetskog rata zahvaljujući manjem broju entuzijasta pa su i rezultati bili veoma skromni. Prvo natjecanje profesionalnih boksača održano je u Zagrebu u vrtu restauracije Kola, 31. kolovoza 1919. godine. Stanko Kliček pobijedio je Teda Franeka, nokautom u 14. rundi. Međutim, prvi boksački mečevi održavali su se i na otvorenom. Tako je na igralištu HAŠK-a u Maksimiru 1. ožujka 1920., Stanko Kliček pobijedio Oskara Piščuka, nokautom u šestoj rundi. Boksalo se za novac, uz malobrojne promatrače. Prvi amateri okupili su se u boksačkoj sekciji zagrebačkog Teškoatletskog kluba *Herkules*, utemeljenom 16. svibnja 1920. godine.

Prvi boksači u Splitu, Rijeci i Osijeku

Poslije I. svjetskog rata splitski boksači su se okupljali na kupalištu Bačvice. Znanjem i upornošću isticali su se Ivo Jurić i Petar Silobričić, koji je boks upoznao na studiju u Pragu. U svibnju 1921. godine na palubi američkog ratnog broda *Olympia* održan je prvi javni boksački meč. Splićanin Ante Razmilović pobijedio je američkog mornara Nelsona, nokautom u sedmoj rundi. Prva boksačka organizacija u Splitu, boksačka sekcija u Sportskom klubu *Hajduk*, osnovana je 1923. godine. Prvi javni nastup splitskih boksača bio je 12. kolovoza 1923. na Hajdukovom igralištu, a u rujnu 1923. održano je prvo boksačko prvenstvo Splita. U međuratnom razdoblju, boksački susreti održavali su se na Hajdukovom "placu" i u Kazališnoj kavani. Najbolji splitski boksači bili su Kruno Tomić i Ivo Fabris. U Rijeci je 1921. godine osnovana boksačka akademija koju je vodio Celso Jerina. Riječki boksač Ulderico Sergo, iako nije bio prvak Italije, poslan je u Berlin na XI. olimpijske igre, gdje je na opće iznenađenje osvojio zlatnu medalju u bantam skupini. Počeci boksa u Osijeku vezani su uz osnivanje sekcije u Športskom društvu *Olimpija* 1923. godine. U Teškoatletskom klubu

Članovi
TAK
Herkules
treniraju
kraj obale
Save 1922.
godine

Amater boksači djeluju od 1930. godine. Boksalo se i u *Hrvatskom građanskom športskog klubu*, iz kojeg su potekli reprezentativci Marijan Vehauc i Ivan Virag.

Zagreb - stjecište hrvatskog boksa

U Hrvatskom akademskom športskom klubu (HAŠK), boksačka sekcija je osnovana 1922. godine. Prvi trener u klubu bio je liječnik Vatroslav Dolničar. Prigodom proslave 20-godišnjice društva, 4. rujna 1923. godine, na stadionu u Maksimiru priređeno je propagandno boksačko natjecanje. Iz te sekcije, koja je djelovala do 1928. godine, potekao je Eca Valenteković, kasnije istaknuti boksački djelatnik.

Boksačka sekcija u Atletskom športskom klubu *Croatia* počela je radom 1923. godine. Prema broju osvojenih naslova državnih prvaka, AŠK *Croatia* je najbolji boksački klub u Hrvatskoj u međuratnom razdoblju. Najuspješniji boksači na državnim prvenstvima bili su Zlatko Nemeček u muha skupini, Ernest Matejin u bantamu i perolakoj skupini, Nikola Kovačević u lakoj i Ivica Kovačević u velter supini. Pravila natjecanja tada su dopuštala da jedan boksač na državnom prvenstvu može nastupiti u dvije skupine.

Boksačka sekcija u *Prvom hrvatskom građanskom športskom klubu* osnovana je početkom 1927. godine. Sekciju je uspješno vodio Vatroslav Rupčić. Prvi susret održan je u veljači 1927., s ekipom *Beogradskog sportskog kluba* u zagrebačkom Music Hallu. Najuspješniji član kluba bio je Rudolf Sarvaš u lakoj skupini. Boksačka sekcija u Židovskom gombalačkom športskom društvu *Makabi* utemeljena je 1934. godine. Članovi te sekcije, Branko Jungwirth, Izidor Gottesmann, Ladislav Hirtenstein i Leo Pollack, osvajali su pojedinačna prvenstva Kraljevine Jugoslavije, Savske Banovine, Banovine Hrvatske i grada Zagreba. Prvi trener sekcije bio je crnputi Amerikanac Jimmy Lyggett. Treninzi i natjecanja sekcije održavali su se u Domu Makabija u Palmotićevoj ulici.

Službena boksačka natjecanja

Prvo službeno boksačko natjecanje u nas bilo je pojedinačno prvenstvo grada Zagreba održano u Jeronimskoj dvorani 6. ožujka 1923. godine. Nastupali su boksači *Herkulesa*, *Croatije* i *HAŠK-a*. Boksačka prvenstva Zagreba su kvalitetom bila izjednačena s državnim prvenstvima. Zanimanje javnosti pobuđivali su i nastupi boksačke reprezentacije Zagreba. U svibnju 1923. svladana je reprezentacija Beograda sa 8-6, a mjesec dana kasnije pobijedena je istim rezultatom i najbolja selekcija Beča. Od 1927. do 1940. godine u Zagrebu je održano 13 pojedinačnih prvenstava države. Na njima su najuspješniji

bili zagrebački boksači, koji su osvojili ukupno 63 naslova državnih prvaka. Boksači iz Borova osvojili su šest, Beograda pet, Tuzle tri, a iz Maribora jedan naslov državnog prvaka. I na pojedinačnim prvenstvima Savske Banovine, koja su priređivana od 1931. do 1938. godine, boksači Zagreba su bili apsolutno najbolji. Osvojili su ukupno 30 naslova prvaka, dok je Borovo osvojilo dva naslova. Mečevi su se održavali u dvorani Zagrebačkog zbora, Radničke komore, Hrvatskog sokola i u kinu *Luxor*, današnjem kinu *Europa*.

Mečevi državne reprezentacije

U međuratnom razdoblju, boksačka reprezentacija Jugoslavije je od 1937. do 1939. godine nastupila sedam puta. Samo jedan susret bio je neodlučan, i to protiv Rumunjske, a izgubila je od Mađarske, sjeverne Italije, Moravske, Rumunjske i dvaput od Čehoslovačke. Prve susrete boksačka reprezentacija Jugoslavije imala je u Timisoarau u rujnu 1937. godine, kada je na prvenstvu država Male Antante izgubila od Rumunjske i Čehoslovačke. U svibnju 1938. godine isto takvo prvenstvo održano je u Pragu. Selekcija Jugoslavije ponovo je bila posljednja.

Vrijedan i uspješan trener Jimmy Lyggett

Organizirani boks u nas uveden je po prilici istodobno kada i u Austriju, Čehoslovačku i Mađarsku. Međutim, dok se ondje boks dobro razvijao, u nas je uglavnom bio prepušten entuzijastima. Boksom su se većinom bavili radnici, koji pored svakodnevnog iscrpljujućeg posla nisu mogli ostvariti neke veće domete u sportu. Postojalo je samo stotinjak amatera i dvadesetak profesionalaca. Treninzi i natjecanja održavala su se u iznajmljenim dvoranama pod paskom amaterskih trenera. Bilo je samo dvadesetak sudaca. Unatoč iznimno malim pristojbama, oni su u pravilu sudili bez naknade.

U odgoju mladih boksača naročito je bio uspješan američki trener Jimmy Lyggett. On je nakon uspješne profesionalne boksačke karijere došao u Zagreb u ranim tridesetim godinama. Lyggett je bio trener zagrebačkih klubova, a vodio je i privatnu boksačku školu u zgradi u Ilici broj 30. Od 1939. do 1945. uspješno je vodio hrvatsku boksačku reprezentaciju, a u SAD se vratio 1945. godine.

Izvori i literatura

1. Bušić, Z. (2003). Šampioni hrvatskog i svjetskog boksa. Zagreb: Vlastita naklada.
2. Krizmanić, T. (1962). Ring u vatri. Zagreb: Sportska štampa.
3. Hrbić, Z. (1958). Boks. Zagreb: Sportska stručna biblioteka Savezasportova Hrvatske..